

Research methodology. The research uses a set of principles, methods and approaches. The principle of scientific comprehensiveness, art history approach, historical-genetic, historical-comparative (comparative), socio-cultural methods, as well as methods of typology, iconography and art history analysis are applied.

Novelty. The novelty of the study is related to the clarification of information about the circle of masters of European painting of the Middle Ages, who turned to the introduction of motifs of oriental carpets in to their canvases.

The practical significance. The obtained results allow us to retrospectively understand certain trends in the development of European medieval painting related to the motifs of oriental carpets in the paintings of well-known representatives of the Italian and Northern Renaissance and Mannerism.

Key words: painting, Fine Art, Oriental Carpets, Orientalism, Ornament, Pattern, Renaissance, motif, 12th–16th centuries.

Надійшла до редакції 1.11.2023 р.

УДК 78(477.44)

ДО ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ВІННИЦІ

[рец. на кн.: Кушка Наталія. Музична Вінниця. Вінниця : ТОВ «Вінницька міська друкарня», 2020. 480 с.].

Сідлецька Тетяна Іванівна – кандидат мистецтвознавства, доцент,
Вінницький національний технічний університет,
м. Вінниця

<https://orcid.org/0000-0001-8209-8387>

<https://doi.org/10.35619/ucpmk.v46i.703>

sidletska79@gmail.com

Аналізується зміст книги Н. Кушки «Музична Вінниця» як важливого джерела з вивчення музичної культури Вінниці. Акцентується увага на найбільш яскравих розділах роботи, в яких висвітлюється становлення і розвиток музичної освіти, здійснюється огляд музично-театрального, концертного життя Вінниці, простежується розвиток хорового мистецтва, розкривається роль музичного інструментарію в музичній історії міста, подаються біографічні відомості про діячів музичної культури Вінниці. Підкреслюється актуальність і значущість видання, що є важливим підґрунтям для подальшого науково-теоретичного осмислення культурно-мистецьких процесів Вінниччини.

Ключові слова: музична культура Вінниці, музична освіта, хорове мистецтво, музично-театральне життя, концертне життя.

Останніми роками в українському мистецтвознавстві простежується тенденція збільшення кількості регіональних досліджень. Осмислення регіональних культурно-мистецьких надбань зумовлює усвідомлення власної культурної приналежності та відтворення цілісної картини національної культури як складової світової духовної спадщини.

Серед численних праць, в яких виявляються як особливості культурно-мистецького життя регіону загалом, так і проблеми розвитку окремих сфер музичного мистецтва нашу увагу привертає робота Н. Кушки «Музична Вінниця» [1]. Ця праця – результат майже двадцятирічної дослідницької роботи її авторки і спроба відтворити події та явища музичного життя Вінниці від найдавніших часів до середини ХХ ст. Відтак, актуальним є аналіз указаної роботи як важливого джерела з вивчення музичної культури Вінниці.

Книга Н. Кушки «Музична Вінниця» складається зі вступу, дев'яти частин, де на основі архівних документів, матеріалів періодики, фотодокументів, спогадів старожилів висвітлюється розвиток музичної освіти, театрального, концертного життя, хорового та інструментального мистецтва, подаються біографії музикантів. Завершує видання додаток, де вміщені примітки, іменний покажчик, джерела, покажчик змін назв вулиць, список скорочень.

У Вступі Н. Кушка розмірковує про важливість виявлення та дослідження музичного хронотопу Вінниці у взаємозв'язках із регіоном, країною, світом. Авторка визначає хронологічні межі дослідження, що охоплюють період від найдавніших часів до середини 1940-х рр.

Важливе місце у виданні відведено питанню зародження музичної освіти у Вінниці ХV–ХVІІІ ст. Авторка згадує про діяльність музичних цехів у місті, характеризує діяльність братських шкіл при православних і католицьких монастирях, у яких викладали спів і нотну грамоту. Особливу увагу дослідниця звертає на роботу музичної бурси при єзуїтському колегіумі, де готували співаків та музикантів. Авторка простежує становлення і розвиток музичної освіти у двох жіночих і чоловічій гімназіях, реальному училищі, учительській семінарії, відкритих наприкінці ХІХ – початку ХХ ст. Дослідниця підкреслює важливу роль музичних дисциплін у цих навчальних закладах.

Спираючись на численні архівні документи і матеріали періодики, Н. Кушка характеризує діяльність спеціалізованих музичних навчальних закладів Вінниці – Народної (державної) консерваторії, музичного технікуму, музичної професійної школи, дитячої музичної школи у 1920-1930-х рр. Авторка характеризує викладацький, студентський і учнівський склад, подає перелік дисциплін, що викладалися у цих навчальних закладах, характеризує матеріально-технічну базу останніх. Аналізуючи статuti цих навчальних закладів, дослідниця підкреслює, що головною метою їхньої діяльності була підготовка професійних музикантів.

У третій частині Н. Кушка здійснює поглиблений огляд музично-театрального життя Вінниці від початку XVII ст. до середини 1940-х рр. Дослідниця розкриває історію будівництва і діяльності міського театру. Фрагменти листувань ініціаторки будівництва і першої директорки театру Т. Лентовської з міською управою і Думою, вміщені у книзі, роблять виклад матеріалу більш переконливим.

Значну зацікавленість викликає аналіз місцевої преси початку 1930-х рр., на основі якого дослідниця виявляє неточності щодо історії української опери у Вінниці, висвітлює маловідомі факти і аргументовано стверджує, що саме із 1929 р. «бере свій відлік» Вінницький театр опери та балету [1; 149]. Авторка подає відомості про склад оперної трупи, репертуар, гастрольну діяльність колективу, здійснює огляд театральної критики і на основі цього відзначає зростання професійної майстерності співаків, диригентів, режисерів театру в другій половині 1930-х рр.

Важливим у цій частині видання є відтворення хроніки театрального життя Вінниці періоду нацистської окупації 1941-1944 рр. Тут Н. Кушка на основі матеріалів окупаційної газети «Вінницькі вісті», спогадів артистів і публікацій сучасних дослідників розкриває діяльність Вінницького музично-драматичного театру тієї доби. Авторка подає інформацію про вистави, концерти і балетні вечори, що відбувалися в театрі. Маловідомі факти, що висвітлюються у цій частині дослідження заповнюють інформаційні прогалини у музичному житті регіону й міста.

Інформаційно насиченою є четверта частина роботи, присвячена розгляду концертного життя Вінниці з кінця XVIII ст. до 1930-х рр. Тут дослідниця подає відомості про велику кількість концертів інструментальної, вокальної, хорової музики у Вінниці. У цій частині містяться згадки про виступи у Вінниці у березні 1847 р. Ф. Ліста. Авторка також висвітлює виступи і репертуар місцевих артистів та виконавців з інших міст, зарубіжних митців, які гастролювали у Вінниці з початку XX ст. до кінця 1930-х рр. Дослідниця, зокрема встановила, що у місті відбувалися виступи кобзаря В. Ємця, танцівниці А. Дункан, капели кобзарів із Харкова, Всеукраїнської капели бандуристів, хорової капели «Думка» та інших виконавців і колективів. Це свідчить про бурхливе концертне життя Вінниці у вказаний період.

Багатий джерельний матеріал уможливило відтворення у п'ятій частині етапів становлення і розвитку хорового мистецтва Вінниці. Дослідниця висвітлює творчу діяльність провідних хорових колективів міста – Українського хору Я. Бартка, художньої капели Г. Давидовського та створеної на основі останньої капели ім. М. Леонтовича під орудою С. Папа-Афанасопуло. Авторка, спираючись на численні рецензії, подає відомості про виконавський склад, репертуар, концертно-гастрольну діяльність колективів. Цей матеріал становить зацікавленість ще й тому, що розвиток хорового мистецтва дослідниця простежує в контексті складної суспільно-політичної ситуації в країні наприкінці 1920-1930-х рр.

Значну увагу у виданні приділено Вінницькій філармонії. Н. Кушка детально розкриває передумови виникнення та історію діяльності установи. Авторка відзначає різнобічність і строкатість філармонічних програм і підкреслює важливе значення діяльності Вінницької філармонії для розвитку музичного життя міста.

Частина сьома «Музичні інструменти та настроювачі» присвячена музичному інструментарію та його ролі в музичній історії Вінниці. Серед усього різноманіття музичних інструментів авторка приділяє увагу дзвонам, органу, фісгармонії та фортепіано. Дослідниця висвітлює історію використання дзвонів у різних сферах життя суспільства, подає відомості про функціонування дзвоноливарних заводів на Поділлі. Авторка простежує становлення і розвиток органного мистецтва, подає відомості про використання органів у католицьких костелах і монастирях Вінниччини. Поруч із цим розкриває історію поширення фісгармоній і фортепіано у краї, подає цікаві маловідомі факти про виникнення так званих депо (для прокату) та фабрик музичних інструментів у Вінниці й інших містах Поділля.

Цінним у роботі є фактологічний матеріал про діячів музичної культури Вінниці. Тут зібрано біографічні відомості про музикантів, композиторів, акторів, режисерів, танцівників, творчість яких пов'язана з містом. Видання вирізняє й те, що тут подається інформація не лише про визначних постатей музичної культури Вінниці, а й висвітлюється біографія маловідомих митців, що доповнює загальну картину музичного життя міста.

Робота Н. Кушки підготовлена на широкому документальному матеріалі, значна частина якого вперше пропонується для загалу. Джерельну базу дослідження становлять матеріали Державного архіву

Вінницької області, Вінницького обласного краєзнавчого музею, Громадської організації «Історія Вінниці», особисті архіви митців, періодичні видання. Для ілюстрування роботи використано світліни діячів музичної культури, мистецьких колективів, закладів освіти та культури, музичних інструментів, які значно доповнюють текст і дають можливість відтворити особливості музичної культури Вінниці у різні періоди.

Отже, праця Н. Кушки «Музична Вінниця» є актуальним і значущим виданням, в якому розкриваються маловідомі сторінки музичної культури Вінниці від найдавніших часів до середини ХХ ст. Указана робота є важливим підґрунтям для подальшого науково-теоретичного осмислення культурно-мистецьких процесів Вінниччини.

Список використаної літератури

1. Кушка Н. Музична Вінниця. Вінниця : ТОВ «Вінницька міська друкарня», 2020. 480 с.

References

1. Kushka Natalia. Muzychna Vinnytsia. Vinnytsia : TOV «Vinnytska miska drukarnia», 2020. 480 p.

UDK 78(477.44)

TO THE PROBLEM OF RESEARCHING THE MUSICAL CULTURE OF VINNYTSIA [recension on the book: Kushka Natalia. Musical Vinnytsia Vinnytsia: Vinnytsia City Printing Company LLC, 2020. 480 pp.].

Sidletska Tetiana – Candidat of Art Criticism, Associate Professor
Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

The content of N. Kushka's book «Musical Vinnytsia» is analyzed as an important source for studying the musical culture of Vinnytsia. Attention is focused on the most vivid sections of the work, in which the formation and development of music education is highlighted, an overview of the music-theatrical and concert activity of Vinnytsia is carried out, the development of choral art is traced, the role of musical instruments in the musical history of the city is revealed, and biographical information about the figures of Vinnytsia's musical culture is presented. The relevance and significance of the publication is emphasized, which is an important basis for further scientific and theoretical understanding of the cultural and artistic processes of Vinnytsia.

Key words: Vinnytsia musical culture, musical education, choral art, music-theatrical activity, concert activity.

Надійшла до редакції 02.10.2023 р.

УДК 378.22:7}{(477+73)}

МИСТЕЦЬКІ ДОКТОРСЬКІ ПРОГРАМИ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Ржевська Майя Юрїївна – доктор мистецтвознавства, професор,
професор кафедри театрознавства. Київський національний університет
театру, кіно і телебачення ім. І.К. Карпенка-Карого, Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0001-8085-6113>
<https://doi.org/10.35619/ucpmk.v46i.704>
maya.rzhevskaya@gmail.com

Констатовано існування різних типів докторських програм у галузі мистецтва, що стали альтернативою підготовці докторів філософії. Окреслено особливості мистецьких докторських програм, упроваджених в університетах США та країн Європи. Виокремлено їхні спільні риси та відмінності. Проаналізовано програми підготовки докторів музичного мистецтва в Істменській школі музики та Джуліардській школі, а також підготовки докторів красних мистецтв в Університеті Східного Лондона. Розглянуто передумови формулювання головних засад реалізації докторських мистецьких програм як етапу Болонського процесу.

Охарактеризовано документи, що регламентують реформи докторської освіти в сучасній Європі. Визначено спрямованість програми Artistic Research Doctorate в Університеті музики та сценічних мистецтв Відня.

Ключові слова: доктор мистецтв, доктор музичного мистецтва, мистецькі докторські програми, вища мистецька освіта.

Постановка проблеми. Запровадження в мистецьких навчальних закладах принципово нових освітньо-творчих програм, призначених для підготовки докторів мистецтв, ставить перед учасниками процесу низку питань – як теоретичних, так практичних. При наявності чітко сформульованих у відповідних документах загальних настанов організації навчання на третьому рівні (або у «третьому циклі») освіти, практика реалізації програм потребує постійного реагування, осмислення і (за необхідністю) коригування. Про актуальність проблеми свідчить активність висвітлення різних її аспектів у численних наукових публікаціях за кордоном. Значний інтерес може являти розгляд конкретних докторських програм мистецького спрямування в навчальних закладах, де вони впроваджуються